Вінницький національний технічний університет

Кафедра суспільно-політичних наук

Факультет інтелектуальних інформаційних технологій та автоматизації

ІСТОРІЯ ТА КУЛЬТУРА УКРАЇНИ

(обов'язковий)

Освітня програма**: Біомедична інженерія**

Спеціальність: **163 Біомедична інженерія**

Викладач **: Пономаренко А. Б.**

Мова викладання : українська

Семестр – **2**

Кредитів ЕКТС – **3**

Вид контролю – **диф. залік**

Лекцій – 27 год.

Практичних – 18 год.

Самостійна робота – 45 год.

Передумови для вивчення – Дисципліна «Історія та культура України» дає основні поняття з історії та культури України, що є основою для більшості інших гуманітарних дисциплін; викладається на першому курсі і базується на шкільній програмі з історії. Передумовою для вивчення дисципліни є дисципліна «Українська мова за професійним спрямуванням»..

Мета: на основі наукової бази джерелознавства, всебічного, системного вивчення генезису українства глибше опанувати фактичний матеріал з історії та культури України, усвідомити суть сучасних поглядів на минуле, переглянути колишні стереотипні оцінки суспільно-політичних і культурних процесів, історичних подій та явищ, оволодіти необхідними компетенціями для аналізу та оцінки історичних фактів.

Компетентності, якими повинен оволодіти здобувач в результаті вивчення дисципліни:

ЗК3. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК7. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК8. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

ЗК9. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).

ЗК12. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК13. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК14. Здатність дотримуватись принципів академічної доброчесності під час навчання та в подальшій професійній діяльності.

ІК. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у біомедичній інженерії або у процесі навчання, що передбачає застосування певних теорій та методів хімічної, біологічної та медичної інженерії, і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Програмні результати навчання:

ПРН3. Управляти комплексними діями або проєктами, нести відповідальність за прийняття інженерних рішень у непередбачуваних умовах.
ПРН6. Вміти спілкуватися з професіоналами в області охорони здоров'я державною та іноземною (англійською або однією з інших офіційних мов ЄС) мовами та розуміти їхні вимоги до біомедичних продуктів і послуг.

Теми лекційних занять:

Змістовий модуль 1:
Історія та культура України від первісного суспільства до XIX століття.
Тема 1. Первісне суспільство і перші державні утворення на території України. Ранні форми культур на українських землях.
Початок формування людської цивілізації на території України. Трипільська культура. Скіфо-сарматська доба. Східні слов'яни. Етногенез слов'ян. Формування феодальних відносин. Світогляд і культура.

Тема 2. Київська Русь та її місце в історії українського народу. Політична роздрібненість. Галицько–Волинська держава – спадкоємниця Київської Русі. Культура княжої доби.

Виникнення і становлення Давньоруської держави. Психологічні особливості князів Давньоруської держави. Походження українського народу: проблеми, пошуки. Історичне значення запровадження християнства на Русі. Культура княжої доби. Період політичної роздрібненості. Галицько-Волинська держава – спадкоємниця Київської Русі.

Тема 3. Українські землі у складі Литви і Польщі. Культурні процеси польсько-литовської доби. Виникнення українського козацтва.

Утворення Литовсько-Руської держави. Посилення польської експансії на українські землі. Соціально-економічні та політичні наслідки Люблінської унії для України. Культура України в другій пол. XVI – першій пол. XVII ст. Феномен козацтва: генезис, характерні риси та особливості культури. Суспільно політична організація українського козацтва. Психологічні особливості (темперамент, емоційні, вольові якості, здатність приймати виважені рішення, вміння долати конфлікти) козацьких гетьманів та старшин.

Тема 4. Національно-визвольна війна українського народу середини XVII століття.

Внутрішнє становище України 1648 р. Причини Національно-визвольної війни середини XVII ст. Воєнні дії в 1648-1649 рр. Наростання всенародного руху. Ліквідація польсько-шляхетського режиму. Зборівський мир 1649 р. Організація козацької держави, її соціально - економічна база. Внутрішнє і зовнішнє політичне становище Української козацької держави наприкінці 1953 р. Переяславська рада.

Тема 5. Україна наприкінці XVII – у XVIII столітті. Українське бароко.

Період Руїни в українській історії. Боротьба за возз'єднання Української держави /червень 1663 – вересень 1676 рр. Руїна. Українська державність наприкінці XVII – у XVIII ст. Полтавська битва 1709 р. та її наслідки. Феномен українського бароко. Колоніальна політика Російської імперії щодо України у XVIII ст. Лідерські якості І. Виговського, Ю. Хмельницького, І Мазепи.

Тема 6. Україна в XIX столітті. Національно-культурне відродження.

Українські землі в першій половині XIX ст. у складі Російської та Австрійської імперій. Розвиток капіталістичних відносин і посилення кризи кріпосницької системи. Модернізаційні процеси у Російській імперії та Україні. Діяльність Т. Г. Шевченко. Особливості національно-культурного відродження XIX ст.

Змістовий модуль 2:

Історія та культура України від початку XX століття до наших днів.

Тема 7. Україна в період утвердження і розвитку капіталізму та Першої світової війни. Розвиток культури.

Соціально-економічний розвиток України на початку ХХ ст. Російської революції 1905-1907 рр. та її вплив на Україну.
Причини і характер Першої світової війни. Україна в завойовницьких планах Німеччини і Австро-Угорщини. Економічне та політичне становище України в роки війни.

Тема 8. Українська національно–демократична революція (1917-1921рр.).

Україна в період Лютневої революції 1917 р. Жовтневий переворот в Петрограді і ставлення до нього УЦР. Проголошення третім універсалом УНР. Проголошення більшовицької УНР.
IV Універсал УЦР і проголошення незалежності України. Гетьманат П. Скоропадського. Посилення національно-визвольного руху на західноукраїнських землях у 1917-1918 рр. Проголошення ЗУНР. Причини поразки української національно-демократичної революції 1917-1920 рр.

Тема 9. Українські землі в 20 – 30-ті роки. «Розстріляне відродження».

Перехід від політики «воєнного комунізму» до нової економічної політики. Українізація: зміст, наслідки. Націонал-комуністичні тенденції в Україні. Культурно-освітня політика більшовиків в 20-ті роки.
Індустріалізація в Україні. Колективізація українського села, методи здійснення та соціально-економічні наслідки. Голодомор 1932-1933 рр. Особливості суспільно-політичного життя в УСРР. Формування тоталітарного режиму. «Розстріляне відродження». Психологічні якості (темперамент, емоційність, суб'єктивність) культурних діячів Доби «Розстріляного відродження».

Тема 10. Україна в роки Другої світової війни (1939-1945 рр.).

Українське питання в міжнародній політиці напередодні та на початку Другої світової війни. Початок Другої світової війни. Напад Німеччини на СРСР. Україна в політичних і військових планах Гітлера.
Поділ України на німецьку, румунську та угорську окупаційні зони. Розгортання Руху Опору. Дві течії антинацистського руху опору в Україні.
Розгортання націоналістичного антифашистського руху. Утворення та діяльність Української повстанської армії.
Україна на завершальному етапі Другої світової війни. Внесок українського народу в розгром нацистської Німеччини та її союзників. Матеріальні та людські втрати українців в Другій світовій війні.

Тема 11. Радянська Україна (1945-1991 рр.).

Перехід Радянської України до мирного будівництва. Відродження народного господарства. Радянізація західних областей України. Розвиток науки і культури в другій половині 40-х – на початку 50-х років.
Розвиток народного господарства в другій половині 50-х - першій половині 60-х рр. Виникнення руху «шістдесятників». Економічні реформи 60- х років. Негативні явища в розвитку духовного життя. Дисидентський рух. Психологічні якості (темперамент, емоційність, суб'єктивність, патріотизм) представників дисидентського руху. Особливості розвитку культури.

Психологічний портрет М. Горбачова та проголошення ним політики «перебудови». Зростання суспільно-політичної активності населення України наприкінці 80-х – на початку 90-х років. Декларація про державний суверенітет України 16 липня 1990 р.

Тема 12. Національно – державне та культурне відродження України. Україна в сучасному світі.

Проголошення незалежної України. Розпад СРСР та його наслідки. Розбудова незалежної української держави.

Стан господарства після розпаду СРСР. Реформування економіки. Інтеграція української економіки в європейський та світовий економічний простір. Основні тенденції розвитку економіки в другій половині 90-х рр. XX ст. Особливості 2000-х.

Криза української державності 2014 р. «Революція Гідності». Анексія Російською федерацією Кримського півострова. Війна на Сході України. Україна та глобалізація. Економічні виклики розбудови сучасної європейської державності. Корпоративна культура сучасних менеджерів. Основні здобутки України на шляху євроінтеграції. Лідерські якості президентів України. Основні культурні процеси в сучасній Україні.

Теми практичних занять:

Первісне суспільство і перші державні утворення на території України. Зародження мистецтва на українських землях.

Київська Русь та її місце в історії українського народу. Політична роздрібненість. Галицько–Волинська держава – спадкоємниця Київської Культура княжої доби.

Українські землі у складі Литви і Польщі. Культурні процеси польсько литовської доби. Виникнення українського козацтва.

Національно-визвольна війна українського народу середини XVII століття. Україна наприкінці XVII – у XVIII столітті. Козацьке бароко.

Україна в XIX столітті. Національне відродження.

Україна в період утвердження і розвитку капіталізму та Першої світової війни. Розвиток культури.

Українська національно – демократична революція (1917-1921рр.) та її вплив на культуру.

Українські землі в 20 – 30-ті роки. «Розстріляне відродження». Україна в роки Другої світової війни (1939 —1945 рр.).

Радянська Україна (1945—1991 рр.).

Національно – державне та культурне відродження України. Україна в сучасному світі.

Контроль:
Поточний контроль знань студентів проводиться шляхом фронтального, індивідуального чи комбінованого опитування студентів під час практичних занять, контрольних робіт, колоквіумів, тестувань. На позааудиторну роботу виноситься вивчення окремих проблем курсу, написання рефератів, підготовка до практичних занять, колоквіумів, тестування, заліку, виконання індивідуальних науково-дослідних завдань (підготовка доповідей на щорічну науково-теоретичну конференцію викладачів, співробітників та студентів ВНТУ).
Підсумковий контроль знань студентів проводиться шляхом складання заліку за темами, що охоплюють весь курс дисципліни. Залік може проводитись за допомогою усного опитування та/або тестів.

Розподіл балів, які отримують студенти

Вид роботи	Модуль
Виконання практичних завдань	60
Контрольна робота	15
колоквіум	25

Політика курсу:
Викладач та всі учасники освітнього процесу з дисципліни зобов'язані дотримуватися тих морально-етичних норм, які викладені у Кодексі етики ВНТУ, Положення про академічну доброчесність у ВНТУ, Положення про рейтингову систему оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти у Вінницькому національному технічному університеті і розуміють, що за порушення викладених у положеннях принципів учасники освітнього процесу несуть повну особисту відповідальність.

Рекомендована література
Базова

1. Базильчук Г. К. Словник-довідник з історії. Київ : МАУП, 2005. 368 с.
2. Бойко О. Д. Історія України : Посібник. Київ : Академвидав, 2007. 688 с. (Альма-матер).
3. Горєлов М. Цивілізаційна історія України. Київ : ТОВ УВПК «ЕксОб», 2005. 632 с.
4. Грушевський М. С. Ілюстрована історія України з додатками та доповненнями. Донецьк : ТОВ «БАО», 2010. 734 с.
5. Гула Р. В., Передерій І. Г., Дерев'янко Л.І. Історія української культури: у схемах, таблицях та ілюстраціях : навчальний посібник. Київ : Каравела, 2019. 180 с.
6. Дашкевич Я. Постаті : Нариси про діячів історії, політики, культури. Львів : Піраміда, 2007. 808 с.
7. Дорошенко Д. Нарис історії України : в 2 т. Київ : Глобус, 1992.

8. Економічна історія України : Історико-економічне дослідження : в 2 т. / ред. рада: В.М. Литвин (голова), Г. В. Боряк, В. М. Геєць та ін.; відп. ред. В. А. Смолій. Київ : Ніка-Центр, 2011.
9. Зінько О. В. Нариси історії української культури.: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. / 2-ге вид. Вінниця, ТОВ «Нілан-ЛТД», 2014. 248 с.
10. Історія України / керівник авт. кол. Ю. Зайцев. Львів : Світ, 2003. 520 с.
11. Історія українського козацтва : нариси : в 2 т. / редкол.: В. А. Смолій та ін. Київ : Києво-Могилянська академія, 2006. 800 с.
12. Мицик Ю. А., Бажан О. Г. Від трипільців до кіборгів: Коротка історія України. Київ : ТОВ «Видавництво «КЛІО», 2020. 688 с.
13. Новий довідник : Історія України / упоряд.: С. Крупчан, Т. Крупчан, О. Скопненко, О. Іванюк. 2-ге вид. Київ : ТОВ «КАЗКА», 2006. 736 с.
14. Світлична В. В. Історія України: навчальний посібник. 8-ме вид., допов. Київ : Каравела, 2019. 404 с.
15. Субтельний О. Україна : історія / пер. з англ. Ю. Шевчука. 3-тє вид., перероб. і доп. Київ : Либідь, 1993. 720 с.
16. Україна в історії Європи XIX – початку XXI ст.: історичні нариси / За ред. С. В. Віднянського ; Інститут історії України НАН України. Київ : Інститут історії України, 2020. 814 с.
17. Україна XX ст.: культура, ідеологія, політика / Гол. ред. В. Смолій; відп. ред. В. Даниленко; ред.-упор. В. Швидкий. Вип. 25. Київ : Інститут історії України НАН України, 2020. 416 с.
18. Яковенко Н. Нарис історії середньовічної та ранньомодерної України. Київ : Критика, 2005. 584 с.

Додаткова

1. Алланіязов Т. Українці в особливих таборах ГУЛАГ. Український історичний журнал. 2018. № 2. С. 121–147.
2. Антонюк Я., Трофимович В. Підпілля ОУН та УПА в умовах «фронтового періоду» (1943–1944 рр.) Український історичний журнал. 2020. № 3. С. 27–39.
3. Бажан О. Петро Шелест: «Вірю в розквіт моєї рідної України…». Київ : Парламентське видавництво, 2021. 352 с.
4. Відянський С., Грицюк В., Лисенко А. Початок «Другої імперіалістичної війни» та «українське питання»: деякі дипломатичні, політичні, воєнні аспекти. Український історичний журнал. 2019. № 5. С. 4–24.
5. Degtyarev, S.I., Gerasymov, T. Y., Gut, J., Polyakova, L.G. WoldWarI andthecollectivevisualillusion: A caseinZhitomir / Перваямироваявойна и коллективнаявизуальнаяиллюзия: случай в Житомире. ByiyeGody, 2021. 16 (3). Pp. 1519-1526.
6. Історія Української держави: Гетьманат ранньомодерної доби / відп. ред. В. Смолій. НАН України. Інститут історії України. Київ : Арій, 2018. 720 с.
7. Каганов Ю. Конструювання «радянської людини» (1953–1991):

українська версія. Запоріжжя, 2019. 432 с.
8. Кульчицький С. Обґрунтування Голодомору 1932–1933 рр. як геноциду у світлі концепцій Р. Конквеста й Р. Лемкіна. Український історичний журнал. 2018. № 4. С. 98-127.
9. Пономаренко А. Б., Штукель А. Є. Політика коренізації в СРСР: спроба порозуміння з неросійськими народами чи політичний маневр більшовицької влади?*Матеріали XLIX науково-технічної конференції підрозділів ВНТУ*, Вінниця, 27-28 квітня 2020 р. – Електрон. текст. дані. – 2020. – Режим доступу: https://conferences.vntu.edu.ua/index.php/all-hum/all-hum-2020/paper/view/9927.
10. Проблеми вивчення історії Української революції 1917–1921 рр. / Гол. ред. В. Верстюк. Вип. 15. Київ : Інститут історії України НАН України, 2021. 248 с.
11. Старченко Н. Люблінська унія як ресурс формування концепту політичного «народу руського» (1569–1648 рр.) *Український історичний журнал*. 2019. № 2. С. 4–45.
12. Хома І. Січові стрільці: створення, військово-політична діяльність та збройна боротьба січових стрільців у 1917–1919 рр. Київ : Наш час, 2011. 104 с.
13. Чухліб Т. В. Козаки та яничари: Україна у християнсько-мусульманських війнах 1500–1700 рр. Вид. 2-ге, доп. Київ : ВД «Києво-Могилянська академія», 2020. 446 с.
14. Шаповал Ю., Якубець О. Остання барикада: Володимир Щербицький під час «перебудови». Україна XX століття: культура, ідеологія, політика. 2016. Вип. 21. С. 12–27.
15. Шевченко В. М. Скасування кріпосного права у 1861 році: спроба нетрадиційного аналізу. Київ : Ін-т історії України НАН України, 2008. 96 с.
16. Історія:зародження нації. On-line курс. URL: https://courses.edera.com/courses/EdEra/hi102/Hi102/about.